

A kyr naptár

Ynevi kultúrtörténet



Észak-Ynev egyetlen népe sem függetlenítheti magát az ősi birodalom máig ható kulturális és történelmi hatásaitól. Jóllehet Kyria örökségének mai letéteményese, Toron nem igazán népszerű a kontinens északi részének nagyobbik felén, azt egyetlen mai államalakulat sem tagadhatja, hogy a „Sötét Birodalom” őse mindmáig befolyásolja hétköznapjait.

Ennek egyik kevésbé szembetűnő megnyilvánulása a pyarronita naptár, amely kyr mintára az istenek „hatáskörébe” helyezett bizonyos hónapokat, csakúgy, mint tették azt annak idején a kyrek is. Az Államszövetség csillagászpapjai új rendszerbe szedték a kyrek által szerkesztett naptárat, s megpróbálták olyan formába önteni, hogy az elfogadható és népszerű lehessen a hatalmas területi befolyással rendelkező egyház valamennyi lakója számára. Így történhetett, hogy az egykori öt kyr istent a pyarronita naptárrendszerben kilenc pótolja, s hogy a régen az öt különféle – Kyriában ismert – évszakot úgy módosították, olyan általános megfelelőekkel pótolták, melyek kisebb-nagyobb jóváhagyással majd egész Yneven érvényesek.

Hogy a mai naptár milyen és hogyan működik, mindannyian jól tudjuk. Vessünk azonban néhány pillantást mindezek alapjára, az úgynevezett kyr naptárra, amely Toronban és egyes konzervatív godorai

(értsd - erioni) családokban a mai napig használatos.

A naptár vizsgálatánál nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a kyrek számmisztikája mindennapjainknak, legegyszerűbb cselekedeteiknek is meghatározó eleme volt, s még a legprózaibb tetteik esetében is betegesen kerültek a rosszerencsét hozó számokat.

Azzal a ténnyel, hogy egy ynevi esztendő 620 napos, nem tudtak mit kezdeni – ezt az „apró rendellenességet” oly módon korrigálták, hogy váltakozva 619 és 621 napos esztendőket hívtak életre. Az évet öt évszakra osztották – ezt a rendszert valószínűleg Calowynról hozták magukkal – s ennek megfelelően itt is meghonosították a Meleg, a Hús, a Nyirkos, a Hideg és a Langy évszakokat. Manapság jobbra a tél, tavasz, nyár, nyárutó, ősz kifejezéseket használják, s ezek mentek át az északi közélet kifejezései közé is.

Az öt évszakot egyenként három, negyvenegy napos hónapra osztották, ennek megfelelően két kettős holdtölte ideje alatt telt ki egy hónap. Mikor a második, a „szerencsétlen” holdhónap is véget ért, akkor jött el az ideje annak, hogy egy új, sikeres hónap vehesse kezdetét. Hogy a hétköznapok életét ne befolyásolhassák kedvezőtlenül a páros számok, gyakorta fordultak kü-



lönféle módszerekhez, amelyek segítségével az egyes szerencsétlennek tartott időszakokat bizonyos rituálékkal másokhoz rendelték, ily módon téve szerencsésé azokat is. Ne is csodálkozzunk ez okból akkor, ha toroni vagy kyr forrásokban egyes hónapok ötven-, hatvan- vagy hetvenvalahányadik napjáról találunk említést! Sajnos nem lehetünk bizonyosak abban sem, hogy minden esetben ki tudják hüvelyezni a változások okát és módját, ezért elképzelhető, hogy egyazon eseményről bizonyos forrás két különböző dátummal tesz említést.

A naptár évi fordulópontján ötnapos ünnep során vezetik át a mai napig is a toroniak az egyik évet a másikba. Ez a hét ünnepi hét, nem tartozik egyetlen évszakhoz vagy hónaphoz sem, ám mindig a hideg és a langy évszakok fordulójára esik. A kyr újév ugyanis a természet újjáéledésétől, a hideg idők elmúltától számítja az új esztendőt, s ekkor lépnek egyet az évek számával is.

Hogy egy kicsit bonyolítsa a helyzetet, az évek számlálására több, jelenleg is érvényes módszer használatos. Az első módszer azt az esztendőt veszi kiindulópontul, amikor a kyrek először tették lábukat Ynevre. Ezek szerint a P.sz.-i 3700. esztendő Földre Lépés 20983. évére esik. Ezt az időszámítási módot elsősorban a Dinasztia történései, s egyes Nemes Házak alkalmazzák.

Egy másik módszer azt a dátumot veszi alapul, amikor Toron első császára hivatalosan is hatalomba lépett. Ezek szerint Rounn Lyechar a Császári Korona 1. évében koronáztatott császárrá, ami a P.sz. 170. évben történt. Könnyen kiszámítható, hogy mindez, ha a Földre Lépés szerint számoljuk, a 17453. esztendő eseménye volt, s hogy most, a Psz. 3700-ban a Császári Korona szerinti 3530-at írjuk.

Létezik még néhány hasonló módszer, ám mivel hasznát csupán a történészek látják, ezúttal talán nem fontos valamennyiüket számba venni.

Lássuk tehát, miként is néz ki az a naptár, mely néhány ezer esztendővel ezelőtt még a kontinens nagy részén elterjedt volt.

Ünnepi hét (khyn-ontor)

Langy évszak – Igere hónapjai

Fák hava

Rügyek hava

Levelek hava

Meleg évszak – Sogron hónapjai

Bogarak hava

Kígyók hava

Baglyok hava

Hús évszak – Morgena hónapjai

Pókok hava

Árnyak hava

Rákok hava

Nyirkos évszak – Tharr hónapjai

Gallyak hava

Ködök hava

Varjak hava

Hideg évszak – Weila hónapjai

Gyökerek hava

Skorpiók hava

Jéggyémánt hava

Egy hét – bármely ellentmondásos legyen is ez az elnevezés – csakúgy, mint Ynev más tájain, Toronban is ötnapos. A napok megnevezései továbbra is őrzik régi alakjukat, melyek eredeti formájukban nyilvánvalóan a kyr panteon tagjaihoz köthetők, s a mai toroni szavak is csak kevésbé torzultak az eltelt évek alatt. Nem nehéz észrevenni a hasonlóságot, ami a toroni – illetőleg kyr – alak és az Északi Szövetség területén ma is használatban lévő elnevezések között létezik:

Kyr elnevezés	Toroni változat	Északi-erv – megfelelő
eweilan	eweil	evir
higger	higge	higr
asogre	assog	asor
emorge	emorgr	emor
tarra	tarar	tar

Nagyjából hasonló folyamattal állunk szemben akkor is, ha az órák megnevezéseinek boncolgatásába fogunk. Itt jóval könnyebb dolgunk van, hiszen egyértelműen visszaköszön a kyrek használta fémek, fémötvözetek (és színek) rendszere. A húsz óra elnevezéseit

ugyan nem őrizték meg – még kisebb változások árán sem – az eredeti alakjukban az Északi Szövetség területén, ám tükörfordításuk mindenütt visszaköszön, bármerre is járunk.

a Higany órája
az Ólom órája
a Cink órája
a Vörösréz órája
a Bronz órája
a Kéklunír órája
az Ezüst órája
a Mithrill órája
a Vöröslunír órája
a Vas órája
az Abbit órája
a Sárgaréz órája
az Acél órája
az Arany órája
a Zöldlunír órája
a Fehérrarany órája
a Feketeacél órája
az Ón órája
az Óezüst órája
a Feketelunír órája

Mint láttuk, Kyria ilyenformán mindmáig jelen van Észak mindennapjaiban, s ez ellen még azok is

csak keveset tehetnek, akik egyébiránt Toron esküdt ellenségei. Azt talán még ők sem gondolják komolyan, hogy ezeket a jól bevált és közkeletű elnevezéseket újakra cseréljék: mindez nem jelenti Toron befolyásának vagy átró hatalmának megnövekedését. Egyszerűen csak olyasmire hívja fel a hozzáértők figyelmét, ami elgondolkodtat, és más megvilágításba helyezi az egymásra következő korok tényeit. Nem kell elfeledni sem Orwellát, sem a Káoszkort, Ryeket vagy a Zászlóháborúkat... ám tudni kell, hogy a nyelv soha nem lehet azonos egy eszmével, legyen az akár hibás, akár briliáns. Sokkal érdekesebb azon elgondolkodni, hogy közel azonos módon beszélt a hét napjaitól vagy a napok óráiról Kyria egykori császára, a gianagi favágó vagy egy toroni boszorkányhadúr.

1998.06.

Szerző: Gazsi

Forrás: Rúna magazin IV.évf./3.szám

Szerkesztette: Magyar Gergely